

Miquel Tarradell

Bosch Gimpera: un discurs ofegat

Un dia d'aquest mes de desembre, concretament el dia 15, la Universitat de València va decidir de commemorar el cinquantenari del discurs inaugural de curs que el 1937 pronuncià Bosch Gimpera.

No fou un discurs anodí. Cal recordar que en aquell temps, i fins no fa molts anys, era un mecanisme habitual que el dia de la inauguració de curs, un dels professors de la casa, per ordre d'antiguitat, fes una intervenció a la cerimònia del principi de curs, al paranimf.

El 1937, es va trencar el mecanisme habitual. Recordem que en aquell moment València era la seu del govern de la república. Per les repercussions internacionals del moment, es considerà important que a la inauguració del curs a València hi intervingués una figura intel·lectual d'un considerable pes internacional. Així, Bosch Gimpera fou l'home considerat idoni.

En aquestes circumstàncies, Bosch Gimpera fabricà un discurs original, anòmal.

¿Qui n'era l'autor? Havia estat un jove estudiant de llengües clàssiques (especialitzat en grec) que obtingué una beca per a estudiar a Alemanya. I allà es produí el canvi. Alguns dels seus mestres (sobretot Wilamowitz) li indicaren que un professor més de grec, a Barcelona, no resolia gran cosa. Que el fet important seria que es decidís a estudiar la història dels grecs a la Península, i no sols dels grecs, sinó del seu ambient, i, així, el jove Bosch es convertí en arqueòleg.

Tornà a Barcelona, al moment de la primera gran guerra. Amb una formació de prehistoriador i arqueòleg que, malgrat la seva joventut, no tenia ningú al país.

Aconseguí la càtedra de la Universitat de Barcelona i tot seguit, la direcció del servei d'excavacions de Catalunya (perquè Prat de la Riba, o el seu equip, eren prou intel·ligents). Així fou possible que creés una escola i que organitzés la teoria de la prehistòria peninsular, a partir del neolític.

Ara bé, abans del 1937 mai no havia sortit del camp d'una investigació científica estricta. Va ser necessari el revulsiu dramàtic de la guerra perquè Bosch Gimpera sortís de la seva àrea estrictament científica, i es decidís a plantejar una problemàtica més general, a la qual ell havia estat reacci, no sols perquè considerava que el seu treball era un altre, sinó perquè conside-

rava que era un camp perillós. A Alemanya, havia estat deixeble de Kossinna, el prehistoriador que havia intentat, a partir dels pobles prehistòrics —o protohistòrics— fabricar una teoria sobre les bases del germanisme, que, a la llarga, fou aprofitada pel nazisme: l'esquema dels aris, a la base del poble germànic, etc. Bosch fou conscient del perill *avant la lettre*. I mai no va voler aplicar aquest esquema de cara al nostre passat.

Ara bé, malgrat tot, en un moment crucial, considerà que calia que els qui tenien unes bases científiques suficients accessin la veu. El seu parlament del 37 a la Universitat de València fou això. Bosch Gimpera, amb una base molt sòlida d'historiador del passat més remot, plantejà l'esquema del procés històric peninsular sobre dos factors.

D'una banda, la *perduració*, la *continuitat* dels vells pobles hispànics pre-romans, a través de tot el procés històric fins a nosaltres. Creu que, en línies generals, aquests pobles antics es manifesten en una continuïtat que arriba fins ara. Contra aquest procés centenari —o mil·lenari— apareixen factors que volen unificar la Península (i en algun moment ho aconsegueixen). Però, atenció: sempre són factors *exters*. Primer els romans. Després, els àrabs. I ja més a prop, els Àustries i els Borbons.

Diu que cada vegada que s'afebleix aquesta acció, externa, tornen a ressorgir, amb més o menys força, els factors hispànics, *indígenes*, que reproduïxen el vell esquema.

Aquest discurs del 1937, que per les circumstàncies de l'època tingué poca difusió, i que a partir del 39 fou ofegat, ha estat en gran part ignorat pels estudiosos i per al públic lector de les darreres dècades.

En canvi, tres de les respostes, sovint crispades i, evidentment, contràries, han tingut molta difusió: la de Menéndez Pidal al pròleg de la *Historia de España* que dirigí, la d'Américo Castro, i la de Sánchez Albornoz. Sobretot aquests dos últims llibres, amb diverses edicions. I no hem d'oblidar que, en definitiva, sorgeixen del discurs de Bosch Gimpera a València.

¿Sabeu allò d'aquell catedràtic escolàstic que quedava satisfet perquè, si bé els alumnes no sabien res de Kant, en sabien la *refutación*? Fa riure o pena, però en aquest cas les coses han funcionat així. □